

ใบความรู้ที่ ๔ เรื่อง คำเชื่อม
หน่วยการเรียนรู้ที่ ๔ เรื่อง วจิณภาษา เพื่อการสื่อสาร
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๘ เรื่อง คำเชื่อม
รายวิชา ภาษาไทย รหัสวิชา ท๑๖๑๐๑ ภาคเรียนที่ ๑ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖

คำเชื่อม คือคำที่ใช้เชื่อมคำ วลี หรือประโยคเข้าด้วยกัน สถาบันภาษาไทย สำนักวิชาการ และมาตรฐานการศึกษาแบ่งคำเชื่อมออกเป็น ๔ ชนิด ได้แก่

๑) คำเชื่อมสมภาค (อ่านว่า สะ-มะ-พาก) เป็นคำเชื่อมที่ใช้เชื่อมหน่วยทางภาษาตั้งแต่ ๒ หน่วยขึ้นไป ให้เป็นหน่วยภาษาเดียวกัน อาจเป็นคำนามกับคำนาม หรือนามวลีกับนามวลี คำนามกับคำสรรพนาม กริยาวลีกับกริยาวลี ประโยคย่อยกับประโยคย่อย หรืออนุประโยคกับอนุประโยค ฯลฯ ได้แก่คำว่า กับ (กะ) และ หรือ แต่ เช่น

- ฉันกับเขาช่วยกันก่อตั้งบริษัทนี้ขึ้นมา
- น้ำกะน้ำมันเข้ากันไม่ได้
- พ่อและแม่เป็นผู้ให้กำเนิดลูก
- เธอจะไปกับพ่อหรือกับแม่

๒) คำเชื่อมอนุประโยค เป็นคำนำหน้าอนุประโยคในประโยคซ้อน แล้วทำหน้าที่ร่วมกันเป็นส่วนประกอบใดส่วนหนึ่งของประโยคหลัก คือ อาจเป็นหน่วยประธาน หน่วยกรรม หน่วยเติมเต็ม หรือเป็นส่วนขยายส่วนใดส่วนหนึ่งของประโยคหลัก สถาบันภาษาไทย สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (๒๕๕๕: ๕๕) จำแนกคำเชื่อมอนุประโยคเป็น ๓ ชนิด ได้แก่

ก. คำเชื่อมนามานุประโยค ได้แก่คำว่า ว่า ที่ ให้ ที่ว่า ซึ่งนำหน้านามานุประโยค คือ อนุประโยคที่ทำหน้าที่เป็นหน่วยประธาน หน่วยกรรม หรือหน่วยเติมเต็มของประโยคซ้อน เช่น

- **ที่เธอทำอย่างนั้นดีแล้ว**

วิเคราะห์ได้ว่า “ที่เธอทำอย่างนั้น” เป็นนามานุประโยค ทำหน้าที่เป็นประธานของประโยคซ้อน คำว่า “ที่” เป็นคำเชื่อมนามานุประโยค

ข. คำเชื่อมคุณานุประโยค ได้แก่คำว่า ที่ ซึ่ง อัน ซึ่งนำหน้าคุณานุประโยค คือ อนุประโยคที่ขยายนามวลีในประโยคซ้อน เช่น

- เด็ก**ที่ได้รับรางวัล**เป็นน้องฉัน

วิเคราะห์ได้ว่า “ที่ได้รับรางวัล” เป็นคุณานุประโยค ทำหน้าที่ขยายนามวลี “เด็ก” และร่วมกับนามวลี “เด็ก” ซึ่งเป็นประธานของประโยคซ้อน คำว่า “ที่” เป็นคำเชื่อมคุณานุประโยค

ค. คำเชื่อมวิเศษณานุกรม คือ คำเชื่อมซึ่งนำหน้าวิเศษณานุกรม คือ อนุประโยคที่ทำหน้าที่ขยายกริยาวลีและทำหน้าที่เป็นส่วนหนึ่งของกริยาวลีในประโยคซ้อน แบ่งเป็น ๒ ประเภท ได้แก่

๑) คำเชื่อมวิเศษณานุกรมที่ปรากฏหลังประโยคหลัก เช่นคำว่า เพราะ ถ้า จนกระทั่ง เมื่อ ขณะที่ ฯลฯ เช่น

- เขาไม่มาทำงาน**เพราะ**ลูกไม่สบาย

วิเคราะห์ได้ว่า “เพราะลูกไม่สบาย” เป็นวิเศษณานุกรมที่ปรากฏหลังประโยคหลัก ทำหน้าที่ขยายกริยาวลี “ไม่มาทำงาน” วิเศษณานุกรมพร้อมกับ “ไม่มาทำงาน” ทำหน้าที่ขยายกริยาวลีในประโยคซ้อน คำว่า “เพราะ” จึงเป็นคำเชื่อมวิเศษณานุกรม

๒) คำเชื่อมวิเศษณานุกรมที่ปรากฏต้นประโยค เมื่อคำเชื่อมวิเศษณานุกรมปรากฏต้นประโยค จึงมักปรากฏคำเชื่อมเสริม คำว่า จึง เลย ถึง ก็ ในประโยคหลักซึ่งปรากฏวิเศษณานุกรม เช่น **เพราะ**ฝนตกแต่เช้า รถ**จึง**ติดหนัก วิเคราะห์ได้ว่า คำว่า “เพราะ” เป็นคำเชื่อมวิเศษณานุกรม ส่วนคำว่า “จึง” เป็นคำเชื่อมเสริม

๓) คำเชื่อมเสริม เป็นคำเชื่อมที่เพิ่มขึ้นเพื่อให้หน่วยภาษาทั้ง ๒ หน่วยสัมพันธ์กันได้ชัดเจนขึ้น ได้แก่คำว่า จึง เลย ถึง ก็ เช่น

- ก็เธอไม่ยอมไปกินข้าวกับพวกเราเองนี่นาง
- เหตุใด**จึง**มานั่งเศร้าอยู่คนเดียว
- เพราะความโลภเข้าครอบงำ เขา**เลย**ลงทุนไปหมดตัว
- ทำไมบ่า**นี้ถึง**ยังไม่หิวข้าว

๔) คำเชื่อมสัมพันธสาร เป็นคำเชื่อมประโยคตั้งแต่ ๒ ประโยคขึ้นไปให้รวมกันเป็นสัมพันธสารเดียวกัน เช่น กล่าวคือ อย่างไรก็ตาม อย่างไรก็ตาม อย่างไรก็ดี อย่างไรเสีย แม้กระนั้น ในที่สุด ทว่า แต่ทว่า ทั้งนี้ อนึ่ง ฯลฯ เช่น

- ความรักช่วยสร้างสันติภาพแก่โลก **กล่าวคือ** เมื่อมนุษย์มอบและแบ่งปันความรักให้แก่กันและกัน ก็จะไม่บังเกิดความริษยา ความเกลียดชัง ซึ่งเป็นต้นตอของความขัดแย้งอันจะนำไปสู่สงคราม